

Використані джерела

1. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : Закон України від 8 червня 2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 40. – Ст.337.
2. Про правові засади цивільного захисту : Закон України від 24 червня 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 39. – Ст.488.
3. Про порядок фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лют. 1999 р. № 140 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 5. – Ст. 173
4. Про затвердження Правил безпеки та порядку ліквідації наслідків аварійних ситуацій з небезпечними вантажами при перевезенні їх залізничним транспортом Мінтранс Наказ № 567 от 16.10.2000 Зареєстровано в Минюсте Украины 23.11.2000 под № 857/5078.
5. Про затвердження Положення про резервний фонд Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 22 лютого 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 10. – Ст. 51.
6. Про державний матеріальний резерв : Закон України від 24 січня 1997 року // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 13. – Ст.112.
7. Адміністративне право України. Академічний курс: [Підруч.: У двох томах : Том 1. Загальна частина] / Ред. Колегія : В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Юридична думка, 2004. – 584 с.
8. Про введення надзвичайного стану в населених пунктах Автономної Республіки Крим №1692 від 3.12.2005 р. : Указ Президента України // Іменем Закону від 16.12.2005 р.
9. Кузніченко С. О. Управління органів внутрішніх справ в особливих умовах, викликаних аномальними явищами техногенного і природного характеру: Монографія / С.О. Кузніченко. – Харків: Вид-во Національного університету внутрішніх справ, 2001. – 170 с.

Синяк М.Д.
(Полтава)

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ Й ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ТА ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

Серед існуючих небезпек для України найбільш значна питома вага належить природним і техногенним. Маючи стійкий характер і торкаючись, як правило, національних інтересів, вони породжують цілу низку інших загроз у важливих сферах життєдіяльності країни й ускладнюють таким чином вирішення гострих проблем як на державному, так і регіональному рівні. Характер і масштаб природно-техногенних загроз національній безпеці України показує, що її ступінь не може бути достатнім, якщо на державному рівні не буде вирішено завдання захисту

населення, об'єктів економіки, національного надбання від надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Надзвичайні ситуації виникають у різних сферах суспільного життя, і відповідно взаємовідносини в таких випадках регулюються значною кількістю законодавчих актів. Проте відсутність чіткої єдиної концепції у сфері цивільного захисту призвела до того, що кожне нове керівництво державною системою захисту населення й територій від надзвичайних ситуацій і спеціально уповноважений центральний орган з питань надзвичайних ситуацій (а зміна відбувається досить часто) реалізує суто своє бачення щодо організації даної системи.

Таким чином, проблема природно-техногенної безпеки вимагає невідкладного вироблення цілісної державної політики у сфері безпеки життєдіяльності, а також створення досконалих механізмів її реалізації.

Вивченням даної проблеми займаються вітчизняні практики, державні діячі, учені, серед яких В. П. Горбулін [2], В. В. Дурдинець [3], А.Б. Качинський [4]. Однак здійснені дослідження не повною мірою враховують ті швидкі зміни, що призводять нині до виникнення надзвичайних ситуацій, які мають тенденцію до поширення на нові сфери, стають усе більш потужними та частішими, охоплюють значно більші території й чисельність людей, мають суттєві негативні наслідки. Крім того, на сьогодні не відпрацьовані чіткі рекомендації щодо приведення у відповідність до сучасних вимог існуючої системи нормативно-правового забезпечення техногенної та природної безпеки.

За історично короткий період існування незалежної держави Цивільна оборона України із суто відомчої організації з обмеженими специфічними функціями у воєнний час перетворилася на потужну Єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру (ЄДСНС). Вона стала основою національної безпеки країни, а запобігання й ефективного реагування на надзвичайні ситуації – одним з головних пріоритетів у діяльності Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади [5, 7].

Цивільна оборона України як державна система стала званою у світі, здобула авторитет серед інших країн. Ніколи не забудуть рятувальників Тернопільщина, Івано-Франківщина, Львівщина, Одещина, Вінниччина, Житомирщина, Миколаївщина. За своїх рідних вважають їх закарпатці. Добру пам'ять про себе і про Україну залишили українські рятувальники в Туреччині, Угорщині, Польщі, Словаччині, Індії та Росії.

Оскільки надзвичайні явища та пов'язані з ними події, на жаль, неминучі й виключити їх з нашого життя неможливо, необхідно об'єднати зусилля суспільства в напрямі запобігання виникненню небезпеки, зниження її рівня та оперативного й адекватного реагування на надзвичайні ситуації. З огляду на це, а також напрацьований останніми роками досвід і наукові висновки щодо стану природно-техногенної безпеки в Україні створена нова ідеологія протидії катастрофам і

стихійному лиху. Зміст цієї ідеології визначено в актах Президента України й постановах уряду, що реалізуються поетапно.

Державною була зроблена спроба, не змінюючи чинного законодавства, перетворити ЄДСНС на Єдину державну систему цивільного захисту населення і територій (ЄДСЦЗ). У результаті національна система у сфері цивільного захисту в організаційному аспекті складалася з трьох державних систем – Цивільної оборони України, ЄДСНС та ЄДСЦЗ, які, у свою чергу, були системами, що об'єднували державні органи, громади, посадових осіб, окремих громадян з фактично єдиними цілями й завданнями – захисту населення та територій від наслідків надзвичайних ситуацій [1].

Проте згодом відбувся процес реорганізації ЄДСНС, який призвів до збільшення кількості законодавчих актів, які, з одного боку, значною мірою повторюють положення вже діючих основних законів України, а з іншого боку, навпаки, суперечать їм, що дає можливість по-різному трактувати одну й ту саму ситуацію і часто спричинює непорозуміння між фахівцями різних рівнів влади.

На сьогоднішній день оптимальним варіантом розв'язання проблеми захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру є реалізація державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій шляхом системного здійснення першочергових заходів щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій з використанням ресурсів держави та інших джерел, не заборонених законом [6].

З огляду на загальний стан природної та техногенної безпеки України першочерговими заходами щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій вважаються:

- 1) інженерний захист територій від надзвичайних ситуацій;
- 2) запобігання виникненню та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах і територіях, що характеризуються незадовільним техногенним та екологічним станом;
- 3) очищення територій від вибухонебезпечних предметів;
- 4) реабілітація територій, забруднених внаслідок військової діяльності;
- 5) гідрометеорологічне забезпечення;
- 6) матеріально-технічне переоснащення органів управління та сил цивільного захисту;
- 7) підвищення ефективності оперативного та комплексного реагування на надзвичайні ситуації.

Для впровадження таких заходів необхідним є проведення комплексу робіт щодо:

- протизсувного захисту територій;
- берегоукріплення Азовського і Чорного морів та інших водних об'єктів;

- протикарстового захисту територій;
- ліквідації наслідків небезпечних екзогенних процесів внаслідок впливу гірничих робіт в Закарпатській області;
- удосконалення системи контролю за греблями гідроспоруд;
- вилучення вибухонебезпечних залишків технологічних продуктів виробництва;
- ліквідації екологічних і соціальних наслідків довготривалого видобутку корисних копалин;
- приведення дніпровських судноплавних гідротехнічних споруд (шлюзів) у безпечний стан;
- створення автоматизованої системи раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у разі їх виникнення на 1276 хімічно небезпечних об'єктах;
- приведення території, забрудненої боєприпасами та іншими вибухонебезпечними предметами, в екологічно безпечний стан;
- ліквідації колишніх шахтних пускових установок та приведення в екологічно безпечний стан забрудненої території об'єктів військової інфраструктури;
- удосконалення інформаційно-телекомунікаційної системи Міністерства надзвичайних ситуацій України тощо.

При вирішенні цих питань основну увагу потрібно зосередити на забезпеченні реальної готовності органів управління, сил та засобів цивільного захисту всіх ланок до оперативного реагування на надзвичайні ситуації, на захисті населення й територій у разі їх виникнення, якості проведення пошуково-рятувальних робіт, організованому переведенні системи цивільного захисту з мирного на воєнний стан, а також повномасштабній інтеграції до інших міжнародних структур і повноправній участі у вирішенні проблем загальноєвропейської безпеки [5, с. 235].

Законодавство України з питань природної та техногенної безпеки має суттєві особливості, що значною мірою впливають, з одного боку, на об'єкти та взаємовідносини в суспільному житті, які ним регулюються, а з іншого боку, на можливості вдосконалення самого законодавства.

Слід також зазначити, що існування на законодавчому рівні в Україні декількох державних систем, які певним чином дублюють одна одну, є для держави проблемою, яка вказує на недосконалість, неузгодженість і суперечність основних положень законодавчо-нормативної бази у сфері цивільного захисту.

Таким чином на сучасному етапі формування й реалізація державної політики у сфері захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій мають здійснюватися з урахуванням повноважень центральних і місцевих органів виконавчої влади. Потрібно закладати основи такої взаємодії між центральними й місцевими органами виконавчої влади, за якої повною мірою можна було б реалізувати завдання цивільного захисту.

В цьому контексті пануючою має стати лише ідеологія державного будівництва, а не інтереси якоїсь однієї структури. З боку держави потрібно вжити комплекс заходів, суть яких полягає у створенні цілісної системи захисту населення й територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру і проведенні виваженої державної політики із цих питань.

Використані джерела

1. *Антонець В.М. Основи державного управління у сфері цивільного захисту / В.М. Антонець // Надзвичайна ситуація. – 2006. – № 12. – С. 10–17.*
2. *Горбулін В.П. Методологічні засади розробки стратегії національної безпеки України / В.П. Горбулін, А.Б. Качинський // Стратег. панорама. – 2004. – № 3. – С. 12–13.*
3. *Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / за заг. ред. В.В. Дурдинця. – К.: Чорнобильінтерінформ, 2001. – Вип. 3. – 532 с.*
4. *Качинський А.Б. Безпека, загрози і ризик: Наукові концепції та математичні методи / А.Б. Качинський. – К.: Ін-т пробл. нац. безпеки, 2004. – 472 с.*
5. *Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2006 році. – К.: Чорнобильінтерінформ, 2007. – 236 с.*
6. *Про Загальнодержавну цільову програму захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2013–2017 роки: Закон України // Відом. Верхов. Ради України. – 2013. – № 19–20. – С.173.*

*Скриль О.В.
(Полтава)*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ НОТАРІУСОМ

Важливим питанням теорії та практики розбудови правової держави є охорона прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, що слугує своєрідним індикатором стану та рівня розвитку громадянського суспільства і держави через систему приватно-правових інституцій.

Установлюючи норми права і тим надаючи можливість виникнення на їхній основі суб'єктивних прав і законних інтересів, держава зобов'язана передбачити і відповідну форму їх захисту [14, с. 53]. На сьогодні в уповноваженої особи є великий вибір форм захисту цивільних прав та інтересів. Однак наявність декількох форм захисту ставить перед законодавцем і суб'єктом, права чи інтереси якого порушені, проблему розмежування їх використання. Відповідно перед суб'єктом права виникає питання про ефективність і доцільність використання тієї чи іншої форми захисту (юрисдикційної чи неюрисдикційної). Основне розмежування між ними полягає в тому, що захист прав та інтересів у юрисдикційній формі